

Національний університет «Києво-Могилянська академія»
Факультет правничих наук
Києво-Могилянська школа врядування
Публічне управління і адміністрування

Група МП-2, 2020/2021 навч. рік
А.І. Карабаджак І. Б. Прізвище

Аналітична записка

Відсутність легальної можливості придбання, володіння, зберігання, скритого носіння та застосування короткоствольної нарізної вогнепальної зброї для самозахисту
(формулювання проблеми)

Анотація

Замовник: комітет з питань правоохоронної діяльності Верховної Ради України

Мета вирішення проблеми: надати громадянам право на ефективний інструмент самозахисту для забезпечення виконання Конституції України в сфері захисту життя і здоров'я, честі й гідності від протиправних посягань.

Рекомендований варіант політики: Варіант 2: Легалізувати короткоствольну нарізну вогнепальну зброю та самозахист з нею.

Відхилені варіанти політики: Варіант 1: Збереження чинної політики, Варіант 3: Ініціювати внесення змін в наказ міністра МВС №662 та дозволити придбання, володіння, зберігання, скрите носіння та застосування короткоствольної нарізної вогнепальної зброї для самозахисту.

Ця Аналітична записка – результат нашої власної роботи. Її було написано без свідомого відтворення (частково або повністю) оприлюднених результатів інтелектуальної праці, створених іншими особами, без належного посилання на них. Ми даємо згоду на перевірку цієї Аналітичної записки на академічний плагіат та її безоплатне використання в повному обсязі або частково в навчальних цілях.

А.І. Карабаджак І. Б. Прізвище

1. Визначення проблеми, придатної для аналізу політики

1.1. Формулювання проблеми

Відсутність легальної можливості придбання, володіння, зберігання, скритого носіння та застосування короткоствольної нарізної вогнепальної зброї для самозахисту

1.2. Замовник аналізу

Комітет з питань правоохоронної діяльності Верховної Ради України

1.3. Симптоми проблеми

1.3.1. Опис симптомів

Симптомами проблеми є поточний рівень злочинності. Поточний рівень злочинності включає в себе кількість особливо тяжких злочинів, тяжких злочинів, злочинів середньої тяжкості та злочинів невеликої тяжкості. Охоплює всю територію і населення України. В таблиці 1 наведено кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень за ступенем тяжкості за період 2013-2019 років.

Таблиця 1. Зареєстровані кримінальні правопорушення(од.) за ступенем тяжкості за період 2013-2019 рр. [1]

Усього кримінальних правопорушень	Обліковано кримінальних правопорушень, од. станом на						
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Усього кримінальних правопорушень	563560	529139	565182	592604	523911	487133	444130
особливо тяжких злочинів	13776	25872	21513	19021	16586	15691	15368
тяжких злочинів	156131	154216	177855	213521	198074	167986	140468
злочинів середньої тяжкості	231983	215792	236792	236418	202424	196688	177811
злочинів невеликої тяжкості	161669	133259	129022	123644	106827	106768	110483

1.3.2. Причинно-наслідкові зв'язки

Причинами поточного рівня злочинності є:

- кількість умисних вбивств на 100 тис. населення. Так, згідно «Global Study on Homicide 2019» загальносвітовий коефіцієнт убивств в 2017 р. склав 6,1 на 100 тис. населення, в Європі - 3, в Україні – 3,8.[2]

- загальна кількість і динаміка скоєних правопорушень за ступенем тяжкості. В останні роки, в порівнянні з базисним 2013 роком, спостерігається загальна динаміка до зменшення кількості кримінальних правопорушень, окрім особливо тяжких злочинів, кількість яких збільшилась на 1592 од. Це пояснюється загальним «старінням» населення(адже переважно молоді люди стають жертвами вбивств) та подоланням наслідків активного періоду російсько-української війни.

- час прибуття патруля поліції після виклику. Так, за словами заступника Голови Національної поліції Олександра Фацевича, стандартом прибуття екіпажу поліції на виклик для надання допомоги визначено 10 хвилин у місті та 20 – поза містом.[3]

- відсутність ефективних законних засобів захисту свого життя, честі й гідності, а також життя, здоров'я, честі та гідності членів своєї сім'ї, приватного майна. Згідно ч.5 статті 36 Кримінального кодексу України: «Не є перевищенням меж необхідної оборони і не має наслідком кримінальну відповідальність застосування зброї або будь-яких інших засобів чи предметів для захисту від нападу озброєної особи або нападу групи осіб, а також для відвернення протиправного насильницького вторгнення у житло чи інше приміщення, незалежно від тяжкості шкоди, яку заподіяно тому, хто посягає.»[4] В той самий час, на даний момент, з легальних інструментів, які спеціалізовані на самообороні, можна виділити: газові балончики, ножі, розкладні палиці, пневматичну та газову зброю, мисливську зброю, травматичну зброю(для певних груп осіб: суддів, співробітників правоохоронних органів та їх близьких родичів, журналістів (зокрема позаштатні), депутатів, військовослужбовців, державних службовців, які мають категорії і ранги, а також членів громадських формувань з охорони громадського порядку), а також інші неспеціалізовані предмети, які можна використати при самообороні. З наведеного переліку газові

балончики, ножі, розкладні палиці передбачають зближення з нападником, що є небезпечним для життя і здоров'я. Мисливська зброя може бути використана при насильницькому вторгненні в житло, натомість переносити і перевозити її дозволено тільки в чохлі і в розрядженому стані, що унеможливило її використання при раптовому нападі на вулиці. Травматична зброя – є зброєю непередбачуваної дії, з діапазоном від нанесення тяжких тілесних ушкоджень, до абсолютно несуттєвих для нападника.

- згідно рейтингу Всесвітнього Економічного Форуму в 2017 р. за рівнем безпеки Україна займає 127-е місце з 136-и досліджуваних держав.[5]

1.3.3. Доказова база

Для аналізу кількості зареєстрованих кримінальних правопорушень за ступенем тяжкості було використано статистичні дані Офісу Генерального Прокурора. Для візуалізації даних був використаний інтервальний динамічний ряд.

Для аналізу кількості умисних вбивств на 100 тис. населення було використано дослідження офісу Організації Об'єднаних Націй по наркотикам та злочинам «Global Study on Homicide 2019», данні були подані за допомогою середнього індексу вбивств.

1.4. Масштаби проблеми або її симптомів

Проблема охоплює всю територію і населення України, адже стосується основоположного права на захист свого життя, честі й гідності, а також життя, здоров'я, честі та гідності членів своєї сім'ї, приватного майна усіма законними засобами самозахисту. Проблема існує весь час від утворення Української держави, адже досі не врегульована відповідним законом.

1.5. Новизна проблеми й нагальність її вирішення

Проблема є повторюваною, адже її симптоми мають тенденції періодично загострюватись. На даний момент вона повторно потрапила до порядку денного, адже наразі в Верховній Раді існує більшість партії «Слуга народу», в передвиборчій програмі якої зазначено «Законодавчо врегулюємо право володіння зброєю». Наслідками не вирішення проблеми може бути збільшення кількості кримінальних правопорушень по різних ступеням тяжкості, в зв'язку з загостренням поточної політичної або воєнної ситуації.

1.6. Законодавча та інституційна база реалізації чинної політики

1.6.1. Законодавча база

На даний момент сфера придбання і застосування зброї регулюється наказом Міністра внутрішніх справ №622 від 21.08.98 «Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боеприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів.»[6]

Сфера права власності на зброю та окремі види майна регулюється постановою Верховної Ради №2471-ХІІ від 17.06.1992 «Про право власності на окремі види майна.»[7]

Дозвільна система регулюється постановою Кабінету Міністрів України №576 від 12.10.1992 «Про затвердження положення про дозвільну систему.»[8]

1.6.2. Інституційна база

Органи влади, які можуть вплинути на вирішення проблеми:

- Президент України, в особливості Комісія з питань правової реформи при Президентові України, яка опікується питаннями пропозицій щодо внесення змін до Конституції України і законів України, спрямованих на забезпечення реалізації конституційних норм і принципів, а саме пріоритетності захисту фундаментальних прав і свобод людини і громадянина.

- Верховна Рада України, в особливості Комітет з питань правоохоронної діяльності Верховної Ради України, зокрема предметом відання комітету є обіг зброї у цивільному обороті[9]

- Міністерство Внутрішніх Справ, цілями і задачами якого зокрема є: «2.Зміцнення громадської безпеки і правопорядку в державі, завдяки реалізації превентивних програм і підвищенню спроможностей органів системи МВС у протидії злочинності. 3.Мінімізування порушення прав людини і основних свобод у діяльності органів системи МВС, забезпечення швидкого доступу людей до дієвих механізмів відновлення порушених прав.»[10]

- Національна поліція України, зокрема згідно ст.2 Закону «Про Національну поліцію» завданнями поліції є: «надання поліцейських послуг у сферах: 1) забезпечення публічної безпеки і порядку; 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; 3) протидії злочинності.»[11]

Попередній досвід вирішення проблеми полягав в розробці Комітетом з питань правоохоронної діяльності Верховної Ради України і поданні на розгляд в Верховну Раду України законопроекту «Про цивільну зброю і боєприпаси» №1135-1 групою з 34 депутатів в грудні 2014 року, однак до його розгляду так і не дійшли, через відсутність консенсусу в правлячій коаліції.

На даний момент вирішенню проблеми протистоїть Міністерство Внутрішніх Справ, політика якого полягає в збереженні існуючого status quo та монополії на зброю і «застосування насилля».

1.7. Чинники середовища, що формують контекст проблеми

Зовнішніми політичними чинниками, що формують контекст проблеми є:

- позиція Міністерства Внутрішніх Справ, яке зацікавлено в збереженні існуючого status quo.

- лобювання прийняття ліберального Закону «Про зброю» громадськими організаціями та окремими політичними партіями. Варто зазначити, що після відкриття можливості подачі електронних петицій на сайті Офісу Президента, перша петиція від Української асоціації власників зброї, яка набрала необхідні 36244(замість необхідних 25000) голосів, стосувалась забезпечення права громадян на захист та вимагала прийняття Закону «Про цивільну зброю і боєприпаси» №1135-1. Президент Порошенко ініціював скликання засідання робочої групи Конституційної Комісії з прав, свобод та обов'язків людини і громадянина із залученням до цієї роботи автора електронної петиції.[12] Так як закон №1135-1 так і не був прийнятий і проблема не була вирішена, в травні 2019 року УАВЗ була повторно подана петиція вже Президенту Зеленському. Президент відхилив електронну петицію з назвою: «Навести порядок з обігом зброї, а порядок - це Закон», при цьому зазначивши у відповіді що: «легалізація обігу в державі зброї вбачається передчасною, а тому не може бути підтримана.»[13]

Зовнішніми соціальними чинниками, що формують контекст проблеми є відношення громадян до ініціативи легалізації купівлі вогнепальної зброї, яку підтримують 18% опитаних, 77% - не підтримують, 5% - не визначились, за даними соціологічної групи «Рейтинг»[14]

1.8. Корисний зарубіжний досвід (не менше двох країн)

В якості прикладів країн, де була вирішена проблема розглянуто Молдову і США.

В Молдові закон про зброю був прийнятий в 1994 р. З 18 років громадянин має право володіти і носити пістолети до 9мм за наявності дозволу і медичної довідки. Законом не передбачені правила носіння зброї, тож цілком спокійно можна носити пістолет у відкритій кобурі. Видачею дозволів займається МВС, на кожен одиницю зброї треба окремий дозвіл, але їх кількість необмежена. На сьогодні загальний рівень злочинності знизився на 50%, а рівень убивств з використанням вогнепальної зброї знизився втричі порівняно з періодом, коли володіння зброєю було заборонене. Тут доцільно відзначити, що молдовани займають перше місце за кількістю випитого алкоголю на душу населення в рік серед країн колишнього СРСР – 18,2 л[15]

В США з 1791 р. право на зброю гарантоване конституцією, а саме другою поправкою до Конституції США: «Через те, що для безпеки вільної держави необхідне добре організоване ополчення, право народу мати і носити зброю не повинне обмежуватися.» Ще батьки-засновники Америки бачили в населенні зі зброєю гарантію захисту проти тиранії. Певні штати і

муніципалітети запроваджують свої закони і обмеження, які регулюють відповідні права громадян. Наприклад, з 2016 р. у Техасі діє закон, що дозволяє відкрите носіння зброї, які мають на це ліцензію. Зброя повинна бути в кобурі, а власники приватної власності можуть заборонити його пронесення з поданням спеціального знаку реагування або в усній формі. У США кількість загиблих від вогнепальної зброї на 100 тис. осіб у середньому складає 11,3. Надзвичайно цікавою є порівняльна статистика штатів, в яких дозволене та заборонене володіння зброєю. Так, за 2007 р. на 100 тис. жителів у столичному окрузі Колумбія було зареєстровано 30,8 вбивств із застосуванням вогнепальної зброї, у Вірджинії – 5,3, у Вермонті – 1,9. Парадоксальним є те, що в Колумбії заборонено володіння зброєю, її купівля продаж чи ввіз з інших штатів. Існують місця де зі зброєю заборонено перебувати навіть поліцейським. Однак в окрузі рівень убивств у 6 разів вищий, ніж у сусідній Вірджинії, де кожен громадянин, досягнувши 21 року і пройшовши спеціальні курси вартістю 50 дол. США, має право приховано носити короткоствольну зброю. У штаті Вермонт можна вільно носити будь-яку вогнепальну зброю, однак рівень убивств у 15 разів менший, ніж в окрузі Колумбія.[15]

2. Підстави для державного втручання

Підставами для державного втручання в дану проблему є існування ринків, які породжують позитивні і/або негативні зовнішні ефекти (екстерналії) у вигляді невідшкодованих вигід чи витрат для третіх сторін, які не є безпосередніми учасниками ринку. Наслідками невтручання влади будуть як економічні, так і політичні втрати від високого рівня кримінальних правопорушень по ступеням важкості та збільшеної кількості вбивств на 100 тис. населення.

3. Консультації

Стейкгоल्дер	Заінтересованість	Значимість	Впливовість	Можлива роль
Цільова група				
1. Громадяни України старші 25 років	2	4	0	Нейтральний
Група непрямого впливу				
1. Громадяни України молодші 25 років	2	4	0	Нейтральний
Група потенційного впливу				
1. Православна Церква України	2	4	3	Противник
2. Українська греко-католицька церква	0	3	2	Противник
3. Українська православна церква (Московський патріархат)	1	4	4	Противник
Група з вагомим авторитетом				
1. Політична партія «Слуга народу»	2	4	4	Нейтральний
2. Політична партія «Європейська солідарність»	4	4	4	Союзник
3. Комісія з питань правової реформи при Президентові України	1	4	4	Противник
4. Рада Національної Безпеки і Оборони	3	4	4	Нейтральний
5. Міністерство внутрішніх справ	1	4	4	Противник
6. Національна поліція України	1	4	4	Противник
7. ВГО «Українська асоціація власників зброї»	4	3	4	Союзник
8. Рух власників зброї «Твій голос вплине»	4	3	3	Союзник
9. Рух сприяння територіальній обороні України	4	3	3	Союзник
10. Спілка ветеранів війни з Росією	4	3	3	Союзник
11. Рух Ветеранів України	4	3	3	Союзник
12. ГО «Всеукраїнське об'єднання спеціалістів безпеки»	4	2	2	Союзник
13. ГО «Українська асоціація оборонної стрільби»	4	3	2	Союзник

Стейкголдери	Заінтересованість	Значимість	Впливовість	Можлива роль
14. ГО "Асоціація мисливців та стрільців "Біг Кет"	4	2	2	Союзник
Експерти				
1. Віце-прем'єр-міністр з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України	3	3	3	Союзник
2. Дозвільна система Міністерства внутрішніх справ	1	3	3	Противник
3. Державна охорона	1	3	3	Противник
Групи, що виявляють інтерес				
1. КНВО Форт МВС України	1	2	2	Противник
2. Магазины зброї ІБІС	3	3	3	Нейтральний
3. Товариство сприяння обороні України	4	2	2	Союзник
4. ГО "Український легіон"	4	3	3	Союзник
5. Федерація практичної стрільби України	3	3	3	Союзник
6. Федерація стрільби України	3	3	3	Союзник
7. Всеукраїнська асоціація мисливців	4	3	3	Союзник
8. ТОВ "СТВОЛ"	3	3	3	Нейтральний
9. АТ «Завод «Маяк»	2	3	3	Нейтральний
10. ТОВ "Латек"	4	2	2	Союзник
11. ТОВ «Зброяр»	4	3	3	Союзник

3.1. Організовані заінтересовані групи – аналіз стейкголдерів

Стейкголдери, на яких змінення чинної політики вплине позитивно:

- ВГО «Українська асоціація власників зброї»,
- Рух власників зброї «Твій голос вплине»
- Спілка ветеранів війни з Росією
- Рух сприяння територіальній обороні України
- Рух Ветеранів України
- ГО «Всеукраїнське об'єднання спеціалістів безпеки»
- ГО "Українська асоціація оборонної стрільби"
- ГО "Асоціація мисливців та стрільців "Біг Кет"
- Магазины зброї ІБІС
- Товариство сприяння обороні України
- ГО "Український легіон"
- Федерація практичної стрільби України
- Федерація стрільби України
- Всеукраїнська асоціація мисливців
- ТОВ "СТВОЛ"
- ТОВ "Латек"
- ТОВ «Зброяр»

Стейкголдери, на яких змінення чинної політики вплине негативно:

- Православна Церква України
- Українська греко-католицька церква
- Українська православна церква (Московський патріархат)

Інститути громадянського суспільства, в статутах, проектах і гаслах яких задекларовано змінення чинної політики:

- Всеукраїнська асоціація мисливців
- Товариство сприяння обороні України

- Федерація практичної стрільби України
- Федерація стрільби України
- ВГО «Українська асоціація власників зброї»
- Рух власників зброї «Твій голос вплине»
- Спілка ветеранів війни з Росією
- Рух сприяння територіальній обороні України
- Рух Ветеранів України

Інститути громадянського суспільства, в статутах, проектах і гаслах яких задекларовано збереження чинної політики:

- Православна Церква України
- Українська греко-католицька церква
- Українська православна церква (Московський патріархат)

Інститути громадянського суспільства, яким необхідно надати право і можливість здійснити громадську експертизу:

- Всеукраїнська асоціація мисливців
- Товариство сприяння обороні України
- Федерація практичної стрільби України
- Федерація стрільби України
- ВГО «Українська асоціація власників зброї»
- Рух власників зброї «Твій голос вплине»
- Спілка ветеранів війни з Росією
- Рух сприяння територіальній обороні України
- Рух Ветеранів України

Інститути громадянського суспільства, які братимуть участь у змінненні чинної політики (через вплив, тиск, контроль, оцінку):

- ВГО «Українська асоціація власників зброї»
- Рух власників зброї «Твій голос вплине»
- Спілка ветеранів війни з Росією
- Рух сприяння територіальній обороні України
- Рух Ветеранів України
- ГО «Всеукраїнське об'єднання спеціалістів безпеки»
- ГО «Українська асоціація оборонної стрільби»
- ГО «Асоціація мисливців та стрільців "Біг Кет"»
- ГО "Український легіон"
- Товариство сприяння обороні України
- Федерація практичної стрільби України
- Федерація стрільби України
- Всеукраїнська асоціація мисливців

Інститути громадянського суспільства, які братимуть участь у збереженні чинної політики (через вплив, тиск, контроль, оцінку):

- Православна Церква України
- Українська греко-католицька церква
- Українська православна церква (Московський патріархат)

Стейкхолдери, з якими необхідно провести безпосередні консультації:

- ВГО «Українська асоціація власників зброї»
- Рух власників зброї «Твій голос вплине»

Стейкхолдери, з якими необхідно провести опосередковані консультації:

- Спілка ветеранів війни з Росією
- Рух сприяння територіальній обороні України
- Рух Ветеранів України

Стейкхолдери, з якими необхідно провести електронні консультації:

- ГО «Всеукраїнське об'єднання спеціалістів безпеки»
- ГО «Українська асоціація оборонної стрільби»
- ГО «Асоціація мисливців та стрільців «Біг Кет»
- ГО "Український легіон"
- Товариство сприяння обороні України
- Федерація практичної стрільби України
- Федерація стрільби України
- Всеукраїнська асоціація мисливців

Стейкхолдери, з якими необхідно провести громадські обговорення:

- ВГО «Українська асоціація власників зброї»
- Рух власників зброї «Твій голос вплине»
- Спілка ветеранів війни з Росією
- Рух сприяння територіальній обороні України
- Рух Ветеранів України
- ГО «Всеукраїнське об'єднання спеціалістів безпеки»
- ГО «Українська асоціація оборонної стрільби»
- ГО «Асоціація мисливців та стрільців «Біг Кет»
- ГО "Український легіон"
- Товариство сприяння обороні України
- Федерація практичної стрільби України
- Федерація стрільби України
- Всеукраїнська асоціація мисливців

3.2. Заінтересовані органи влади

Заінтересовані органи влади, з якими організовується консультування щодо можливих варіантів вирішення проблеми:

- Комісія з питань правової реформи при Президентові України
- Рада Національної Безпеки і Оборони
- Міністерство внутрішніх справ
- Віце-прем'єр-міністр з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України

3.3. Ставлення громадськості

За даними опитування соціологічної групи «Рейтинг» в травні 2017 р. відношення громадян до ініціативи легалізації купівлі вогнепальної зброї, яку підтримують 18% опитаних, 77% - не підтримують, 5% - не визначились.[14] Збереження чинної політики буде впливати на неорганізовані групи населення, проте це не викличе якоїсь зворотної реакції. Для залучення громадськості до вирішення поточної проблеми треба проводити інформаційні компанії з розвінчуванням міфів пов'язаних зі зброєю і її використанням. Роз'ясненням щодо негативного впливу заборони на короткоствольну вогнепальну зброю на криміногенну ситуацію. А головне, того факту, що зброя в Україні легалізована і знаходиться в вільному обігу.

4. Опис обмежень

Основними обмеженнями або необхідними ресурсами для реалізації політики, є:

1. Нематеріальні – інституційні обмеження:

- відсутність правового регулювання придбання, володіння, зберігання, скритого носіння та застосування короткоствольної вогнепальної зброї;
- Російсько-українська війна, що слугує приводом для спекуляцій на темі обігу зброї і відвернення уваги від вирішення цієї проблеми;
- можливі блокування нових законопроектів та рішень щодо реалізації політики з боку частини стейкхолдерів.

2. Ризики державного втручання – універсальні ситуації неспроможності органів влади:
- корупційні ризики лобіювання інтересів великих гравців ринку(виробників зброї);
 - недостатня поінформованість (асиметрична інформація);
 - обмежений контроль над реакцією приватного сектора, нездатність державних структур повністю передбачити віддалені наслідки ухвалених рішень;
 - недосконалість політичних процесів, зокрема при ухваленні політичних рішень, адже безпосередньо ухваленням займається досить обмежене коло осіб.

5. Моделювання проблеми

5.1. Мета вирішення проблеми

Надати громадянам право на ефективний інструмент самозахисту для забезпечення виконання Конституції України в сфері захисту життя і здоров'я, честі й гідності від протиправних посягань.

5.2. Очікувані результати

Забезпечення права на самозахист; поліпшення криміногенної ситуації; покращення захищеності і загального добробуту населення; легалізація нового товару для ринку - короткоствольної вогнепальної зброї; збільшення податкових відрахувань в бюджет; законодавче врегулювання сфери обігу зброї; збільшення тіньового ринку оборту зброї; нові негативні явища в суспільстві.

Результати можна згрупувати наступним чином:

- короткострокові: забезпечення права на самозахист; легалізація нового товару для ринку – короткоствольної вогнепальної зброї; збільшення податкових відрахувань в бюджет;
- середньострокові: поліпшення криміногенної ситуації;
- віддалені: покращення захищеності і загального добробуту населення; збільшення тіньового ринку оборту зброї; нові негативні явища в суспільстві;
- бажані: забезпечення права на самозахист; поліпшення криміногенної ситуації; покращення захищеності і загального добробуту населення; легалізація нового товару для ринку - короткоствольної вогнепальної зброї; збільшення податкових відрахувань в бюджет; законодавче врегулювання сфери обігу зброї;
- небажані: збільшення тіньового ринку оборту зброї; нові негативні явища в суспільстві.

5.3. Перелік показників результативності

Кожному результату відповідає свій кількісно вимірюваний чи якісний показник результативності, а саме:

- забезпечення права на ефективний інструмент самозахисту – кількість випадків необхідної оборони
- поліпшення криміногенної ситуації – кількість кримінальних правопорушень за ступенями тяжкості, кількість умисних вбивств
- покращення захищеності і загального добробуту населення – індекс щастя
- легалізація нового товару для ринку - кількість виробленої, імпортованої та проданої короткоствольної вогнепальної зброї
- збільшення відрахувань в бюджет – надходження податків від продажу зброї
- законодавче врегулювання сфери обігу зброї – прийняття Закону «Про Зброю»
- негативні явища в суспільстві - масові вбивства з використанням вогнепальної зброї, збільшення кількості поранень і смертей від вогнепальної зброї.
- збільшення тіньового ринку оборту зброї – збільшення кількості вилученої нелегальної зброї

5.4. Перелік цільових індикаторів

Кожному показнику результативності відповідає один чи декілька індикаторів, що визначають стан, який вважається достатнім для визнання проблеми вирішеною, а саме:

- кількість випадків необхідної оборони – кількість випадків застосування ст. 36 Кримінального Кодексу України не більше 500 через рік після прийняття закону.
- кількість кримінальних правопорушень за ступенями тяжкості – зниження мінімум на 3% кримінальних правопорушень за різними ступенями тяжкості до 1 січня 2022 р. відносно 1 січня 2020 р.
- кількість умисних вбивств – індекс умисних вбивств не більше 3 на 100 тис. населення до 1 січня 2023 р. відносно 1 січня 2020 р.
- індекс щастя – збільшення індексу щастя на 2 п. п. до 1 січня 2023 р. відносно 1 січня 2020 р.
- кількість виробленої, імпортованої та проданої короткоствольної вогнепальної зброї – збільшення кількості виробленої на 4% до 1 січня 2023 р., імпортованої на 35% до 1 січня 2023 р., та проданої на 50% до 1 січня 2023 р. відносно 1 січня 2020 р.;
- надходження податків від продажу зброї – збільшення податкових відрахувань від продажу зброї на 15 млн. грн. до 1 січня 2022 р. відносно 1 січня 2020 р.
- прийняття Закону «Про Зброю» - прийняття Закону «Про Зброю» до 1 травня 2022 р.
- масові вбивства з використанням вогнепальної зброї – не більше 1 випадку до 1 січня 2025 р. відносно 1 січня 2020 р.
- збільшення кількості поранень і смертей від вогнепальної зброї – збільшення на 25% до 1 січня 2024 р. відносно 1 січня 2020 р.
- збільшення кількості вилученої нелегальної зброї – збільшення кількості вилученої нелегальної зброї на 50 тис. од. до 1 січня 2023 р. відносно 1 січня 2020 р.

6. Формулювання варіантів політики

6.1. Варіант 1: Збереження чинної політики

6.1.1. Опис інструментів чинної політики

Збереження “правил гри”, які діють на сьогодні. На даний момент сфера придбання і застосування зброї регулюється наказом Міністра внутрішніх справ №622 від 21.08.98 «Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів.»[6] З головних стейкхолдерів в першу чергу МВС зацікавлено в збереженні status quo. Не потребує ресурсів для свого запровадження.

6.1.2. Переваги збереження чинної політики

- кількість вогнепальних поранень і смертей від необережного поводження з вогнепальною зброєю залишиться на теперішньому рівні;
- збереження status quo не потребує додаткових фінансових витрат.

6.1.3. Недоліки збереження чинної політики

- постійна потенційна загроза змін «правил гри» в будь-який момент відміною або внесенням змін в поточний наказ Міністра внутрішніх справ №622;
- продовження існування олігополії на ринку зброї;
- подальше наростання обурення і спротив збройової спільноти;
- зберігається монополієне становище МВС в сфері нагородної короткоствольної вогнепальної зброї, що в свою чергу несе серйозні корупційні ризики;
- відсутнє бачення подальшого розвитку ситуації.

6.2. Варіант 2: Легалізувати короткоствольну нарізну вогнепальну зброю та самозахист з нею

6.2.1. Завдання й заходи з реалізації варіанта

Реалізація цього варіанту політики покликана надати громадянам право на ефективний інструмент самозахисту для забезпечення виконання Конституції України в сфері захисту життя і здоров'я, честі й гідності від протиправних посягань. Цей варіант передбачає розробку законопроекту «Про зброю» з внесення його на розгляд в Верховну Раду з позитивним висновком від комітету з питань правоохоронної діяльності. Передбачається запровадження змін впродовж півроку після прийняття закону, з відстрочкою запровадження окремих норм закону на півтора-два роки. Чинити опір цьому варіанту політики буде Міністерство Внутрішніх Справ з підпорядкованими органами, церкви, комісія з питань правової реформи при Президенті України. Нейтральними по відношенню до політики будуть партія «Слуга народу», РНБО з ними передбачається провести адвокаційну політику на підтримку закону. Запровадження цього варіанту не потребуватиме значних ресурсів, так як буде використано існуючу дозвільну систему.

Заходами з реалізації передбачається:

- адвокаційна політика проти міфів і упереджень наявних в суспільстві, стосовно зброї і її використання;
- розробка проекту Закону «Про зброю» з врахуванням позицій стейкхолдерів;
- експертиза проектів законів з залученням зацікавлених органів;
- внесення проектів законів в Верховну Раду, ухвалення його до розгляду, обговорення і розгляд правок;
- Подання позитивної рекомендації комітетом з питань правоохоронної діяльності прийняти Закон «Про зброю».

6.2.2. Потенційні переваги варіанта

- забезпечення права на ефективний інструмент самозахисту – кількість випадків необхідної оборони (застосування ст. 36 Кримінального Кодексу України) повинно бути не більше 500 через рік після прийняття закону
- поліпшення криміногенної ситуації – зниження кількості кримінальних правопорушень за ступенями тяжкості мінімум на 3% до 1 січня 2022 р. відносно 1 січня 2020 р. та зменшення індексу умисних вбивств до 3 на 100 тис. населення до 1 січня 2023 р. відносно 1 січня 2020 р.
- покращення захищеності і загального добробуту населення – збільшення індексу щастя на 2 п. п. до 1 січня 2023 р. відносно 1 січня 2020 р.
- легалізація нового товару для ринку - збільшення кількості виробленої на 4% до 1 січня 2023 р., імпортованої на 35% до 1 січня 2023 р., та проданої на 50% до 1 січня 2023 р. відносно 1 січня 2020 р.;
- збільшення відрахувань в бюджет - збільшення податкових відрахувань від продажу зброї на 15 млн. грн. до 1 січня 2022 р. відносно 1 січня 2020 р.
- сприяння переорієнтації виробників зброї на виробництво нового товару
- потенційне зменшення корупції в сфері обігу зброї

6.2.3. Потенційні недоліки варіанта

- посилення негативних явищ в суспільстві - збільшення кількості поранень і смертей від вогнепальної зброї збільшиться на 25% до 1 січня 2024 р. відносно 1 січня 2020 р., масові вбивства з використанням вогнепальної зброї прогнозовано не більше 1 випадку до 1 січня 2025 р. відносно 1 січня 2020 р.;
- блокування законопроекту з боку основного стейкхолдера в особі Міністерства Внутрішніх Справ;
- збільшення тіньового ринку оборту зброї – збільшення кількості вилученої нелегальної зброї на 50 тис. од. до 1 січня 2023 р. відносно 1 січня 2020 р.

- перепони в реалізації за наявного ставлення громадськості до ідеї легалізації зброї
- позиція Президента в цьому питанні: «не на часі».
- потребує прийняття нової нормативно-правової бази

6.3. Варіант 3: Ініціювати внесення змін в наказ міністра МВС №662 та дозволити придбання, володіння, зберігання, скрите носіння та застосування короткоствольної нарізної вогнепальної зброї для самозахисту

6.3.1. Завдання й заходи з реалізації варіанта

Аналогічно варіанту 2, реалізація цього варіанту політики покликана надати громадянам право на ефективний інструмент самозахисту для забезпечення виконання Конституції України в сфері захисту життя і здоров'я, честі й гідності від протиправних посягань. Цей варіант передбачає внесення ініціювання внесення змін в існуючий наказ міністра МВС №662, щодо розширення переліку зброї для вільного обігу. Реалізація варіанту можлива впродовж місяця з залученням мінімальної кількості ресурсів.

6.3.2. Потенційні переваги варіанта

- забезпечення права на ефективний інструмент самозахисту – кількість випадків необхідної оборони(застосування ст. 36 Кримінального Кодексу України) повинно бути не більше 500 через рік після прийняття закону зменшення кількості злочинів на 100 тис. осіб
- поліпшення криміногенної ситуації – зниження кількості кримінальних правопорушень за ступенями тяжкості мінімум на 3% до 1 січня 2022 р. відносно 1 січня 2020 р. та зменшення індексу умисних вбивств до 3 на 100 тис. населення до 1 січня 2023 р. відносно 1 січня 2020 р.
- покращення захищеності і загального добробуту населення – збільшення індексу щастя на 2 п. п. до 1 січня 2023 р. відносно 1 січня 2020 р.
- легалізація нового товару для ринку - збільшення кількості виробленої на 4% до 1 січня 2023 р., імпортованої на 35% до 1 січня 2023 р., та проданої на 50% до 1 січня 2023 р. відносно 1 січня 2020 р.;
- збільшення відрахувань в бюджет - збільшення податкових відрахувань від продажу зброї на 15 млн. грн. до 1 січня 2022 р. відносно 1 січня 2020
- сприяння переорієнтації виробників зброї на виробництво нового товару
- впровадження варіанту можливе впродовж місяця
- не потребує мобілізації ресурсів та персоналу для впровадження
- засновано на існуючій нормативно-правовій базі

6.3.3. Потенційні недоліки варіанта

- можливість повернення до status-quo або змін «правил гри» в будь-який момент, через внесення змін в наказ міністра МВС
- посилення негативних явищ в суспільстві - збільшення кількості поранень і смертей від вогнепальної зброї збільшиться на 25% до 1 січня 2024 р. відносно 1 січня 2020 р., масові вбивства з використанням вогнепальної зброї прогнозовано не більше 1 випадку до 1 січня 2025 р. відносно 1 січня 2020 р.;
- впровадження політики може стати жертвою блокування з боку основного стейхолдера в особі Міністерства Внутрішніх Справ;
- неможливість подолати менталітет та низький рівень сприйняття легалізації вогнепальної зброї в суспільстві

7. Порівняння варіантів політики

7.1. Методи порівняння варіантів політики

Сумарну оцінку результативності, ефективності, справедливості, політичній здійсненності, адміністративній здійсненності оцінював за шкалою від 0 до 3, де 0 – відповідь «невідомо».

Ступінь результативності: дуже результативний; мало результативний; безрезультатний.

Ступінь ефективності: "+" – збільшення, "-" – зменшення, "0" – незмінність..

Ступінь справедливості: "+" – збільшення, "-" – зменшення, "0" – незмінність.

Ступінь політичної здійсненності: висока політична здійсненність; скоріше політично здійснений, ніж ні; політично нездійснений.

Ступінь адміністративної здійсненності: висока адміністративна здійсненність; скоріше адміністративно здійснений, ніж ні; адміністративно нездійснений.

Порівняння здійснював в такий спосіб:

– результативність:

Критерій оцінювання	Оцінка варіанта політики		
	Збереження чинної політики	Варіант 2	Варіант 3
Імовірність досягнення мети	1	3	2
Тривалість досягнення мети	1	2	3
Поліпшення криміногенної ситуації	1	3	3
Забезпечення права на ефективний інструмент самозахисту	1	3	2
Рейтинг:	1	3	2

– ефективність:

Об'єкт впливу	Якісний опис варіанта політики					
	Збереження чинної політики		Варіант 2		Варіант 3	
	вигоди	витрати	вигоди	витрати	вигоди	витрати
Держава	0	0	+	-	+	0
Бізнес	0	0	+	+	+	+
Громадяни	0	0	+	+	+	+
Рейтинг:	1		3		2	

– справедливість:

Ознака	Нерівність у розподілі вигід/витрат порівняно зі збереженням чинної політики	
	Варіант 2	Варіант 3
Наявність громадянства	-	+
Рівень доходів	-	-
Вік	0	0
Рейтинг:	3	2

– політична здійсненність:

Критерій оцінювання	Якісний опис варіанта політики		
	Збереження чинної політики	Варіант 2	Варіант 3
Відповідність пріоритетним завданням уряду	1	3	2
Імовірність політичної підтримки	3	2	1
Ставлення громадськості	3	1	2
Ставлення впливових груп інтересів	3	1	2
Відповідальність за рішення	3	1	2
Рейтинг:	3	1	2

– адміністративна здійсненність:

Критерій оцінювання	Якісний опис варіанта політики		
	Збереження чинної політики	Варіант 2	Варіант 3
Наявність нормативно-правової бази	3	1	2
Імовірність реалізації за чинних адміністративних умов	3	1	2
Достатність фінансових ресурсів	3	2	1
Інтерес службовців	3	1	2
Рейтинг:	3	1	2

7.2. Порівняння варіантів політики

Критерій порівняння	Оцінка варіанта політики		
	Збереження чинної політики	Варіант 2	Варіант 3
Результативність	1	3	2
Ефективність	1	3	2
Справедливість	1	3	2
Політична здійсненність	3	1	2
Адміністративна здійсненність	3	1	2
Сумарна оцінка:	9	11	10

8. Рекомендації й реалізація

8.1. Рекомендований варіант політики

Згідно порівняння варіантів політики найкращим є варіант №2 «Легалізувати короткоствольну нарізну вогнепальну зброю та самозахист з нею». Цей варіант набрав найвищі оцінки по критеріям результативності, ефективності і справедливості, водночас найнижчі бали по адміністративній і політичній здійсненності.

8.2. Реалізація політики

Заходами з реалізації передбачається:

- адвокаційна політика переконання і розвіювання міфів і упереджень наявних в суспільстві, стосовно зброї і її використання;
- розробка проекту Закону «Про зброю» та змін в Кримінально процесуальний кодекс, які стосуються самооборони, з врахуванням позицій стейкхолдерів;
- експертиза проектів законів з залученням зацікавлених органів;
- внесення проектів законів в Верховну Раду, ухвалення його до розгляду, обговорення і розгляд правок;
- Подання позитивної рекомендації комітетом з питань правоохоронної діяльності прийняти Закон «Про зброю» та змін до Кримінально процесуального кодексу.

8.3. Створення підтримки рекомендованому варіанту

8.3.1. Комунікативні цілі

Заручитися розумінням широкої громадськості, переконати і розвіяти міфи і упередження наявні в суспільстві, стосовно зброї і її використання.

8.3.2. Ключові повідомлення

Ключові повідомлення, які будуть поширюватись:

- Розвінчування міфу про те, що в Україні зброя під заборонаю. Пояснення, що на даний момент громадянин, після отримання дозволу, може абсолютно спокійно купити «довгоствольну» зброю і зберігати її вдома.
- Розвінчування міфу про те що суспільство не готово до легалізації зброї. Акцентування на тому, що в Україні зброя вже дозволена, а також акцентування на позитивному досвіді країн колишнього СРСР(Молдова, Литва, Естонія).
- Розвінчування міфу про те, що зброя повинна бути тільки у професіоналів і звичайна людина в момент нападу не зможе нею скористатись.
- Розвінчування міфу про те, що наявної «травматичної», «мисливської» та іншої зброї достатньо. Роз'яснення особливостей «травматичної», «мисливської» зброї та пояснення, що один вид зброї не має передбачуваної дії застосування та недоступний всім громадянам, а інший вид не підходить для повсякденного скритого носіння.

8.3.3. Групи інтересів, на які вплине реалізація політики

Реалізація політики вплине на все населення України(Громадяни України старші 25 років, Громадяни України молодші 25 років). Наразі більшість населення негативно сприймає легалізацію зброї. Передбачається збільшення позитивного оцінювання зазначеної політики мінімум до 50%. Передбачається опір з боку зацікавлених стейкхолдерів.

8.3.4. Методи та способи інформування

Передбачається використання реклами в ЗМІ, інтернеті, проведення прес-конференцій, обговорення питання на політичних ток-шоу. Проведення мітингів і демонстрацій в підтримку запропонованого варіанту з боку зацікавлених стейкхолдерів.

8.3.5. Фінансове забезпечення

На запровадження комунікативної кампанії передбачається залучити 2 млн. грн. спонсорських та франдрейзингових коштів.

8.3.4. Рекомендації щодо подальших дій

Після реалізації політики подальші дії будуть залежати від розвитку ситуації. Наприклад, якщо не буде досягнуто цільового індикатора: «кількість виробленої, імпортованої та проданої короткоствольної вогнепальної зброї – збільшення кількості виробленої на 4% до 1 січня 2023 р., імпортованої на 35% до 1 січня 2023 р., та проданої на 50% до 1 січня 2023 р. відносно 1 січня 2020 р.» варто буде ініціювати зміни в податковий кодекс для зниження ставок імпорту на зброю, боєприпаси і частини до неї.

Перелік посилань

1. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування [Електронний ресурс] // Офіс Генерального Прокурора. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.gp.gov.ua/ua/1stat>
2. Global Study on Homicide 2019(Vienna, 2019) [Електронний ресурс] // UNODC. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/gsh/Booklet1.pdf>
3. Оперативне реагування на повідомлення громадян є пріоритетом у роботі поліції [Електронний ресурс] // Урядовий портал. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.kmu.gov.ua/news/operativne-reaguвання-na-povidomlennya-gromadyan-ye-prioritetom-u-roboti-policiyi-oleksandr-facevich>

4. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/page2#Text>
5. The Travel & Tourism Competitiveness Report 2017 [Електронний ресурс] // World Economic Forum. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TTCR_2017_web_0401.pdf
6. Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98>
7. Про право власності на окремі види майна [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2471-12#undefined>
8. Про затвердження Положення про дозвільну систему [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-92-%D0%BF>
9. Комітет з питань правоохоронної діяльності [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: http://komzakonpr.rada.gov.ua/news/Pro_komitet/72591.html
10. Цілі і задачі міністерства [Електронний ресурс] // Міністерство Внутрішніх Справ. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: https://mvs.gov.ua/ua/pages/4584_goals.htm
11. Про Національну поліцію [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
12. Законодавчо затвердити право громадян України на захист. [Електронний ресурс] // Офіційне інтернет-представництво Президента України. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <https://petition.president.gov.ua/petition/40>
13. Навести порядок з обігом зброї, а порядок - це Закон [Електронний ресурс] // Офіційне інтернет-представництво Президента України. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://petition.president.gov.ua/petition/53416>
14. УКРАЇНА У ФОКУСІ: СОЦІОЛОГІЧНІ ВИМІРИ [Електронний ресурс] // Соціологічна група Рейтинг. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: http://ratinggroup.ua/research/ukraine/ukraina_v_fokuse_sociologicheskie_izmereniya.html
15. КОЛОСОК А. М. ЛЕГАЛІЗАЦІЯ ЗБРОЇ ЯК КАТАЛІЗАТОР РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУСПІЛЬСТВА / А. М. КОЛОСОК // АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКИ. - 2013. - № 11. - С. 113-118. - РЕЖИМ ДОСТУПУ: HTTP://NBUV.GOV.UA/UJRN/APE_2013_11_18